

HISTORIALLINEN AIKAKAUSKIRJA

2 0 0 1

99. vuosikerta

Julkaisijat Suomen Historiallinen Seura ja Historian Ystävien Liitto

Päätoimittaja: Juha Sihvola

Toimitussihteeri: Veikko Kallio

Toimittajat: Tiina Kinnunen, Tuomas M. S. Lehtonen, Maria Lähteenmäki, Kimmo Rentola

Hallitus: Pirkko Leino-Kaukiainen (pj.), Jyrki Vesikansa (vpj.), Martti Häikiö, Katariina Mustakallio, Raimo Salokangas, Kyösti Tiainen

Ulkoasu: Heikki Kallioma

Suuntaviivoja

<i>Juha Sihvola</i> , Historia, to- tuus ja arvot	1
<i>Juha Sihvola</i> , Historian tuomiot ja totuusko- missiot	121
<i>Juha Sihvola</i> , Maailman- historia reaaliajassa ja historian opetukset	225
<i>Juha Sihvola</i> , Historia ja suvaitsevaisuus	345

Teemat

Globalisaatio	125
Hallitsijat analyysissä	62
Historia ja kaunokirjalli- suus	5
Keskiajan väärennöksiä	348
Pohjoiskalotti liikkeessä	233

Kolumnit

<i>Maija Kallinen</i> , Pohjoi- suudesta perille?	300
<i>Kimmo Katajala</i> , Huma- nisti viisaana kuin insi- nööri	162
<i>Maria Lähteenmäki</i> , Mie- het, naiset ja sota	43
<i>Tuomas M. S. Lehtonen</i> , Keskiaika nyt – muoti ja tutkimus	374

Katsauksia

<i>Jari Ehrnrooth</i> , Ajallisuu- den yläsäveliä	5
<i>Marjatta Hietala</i> , Inno- vaatiot ja innovatiiviset yhteisöt	138
<i>Tapani Hietaniemi</i> , Sivi- lisaatiohistorian uusi paradigma? Globali- saatio, maailmanjärjes-	

telmät ja Andre Gun- der Frank	125
<i>Martti Häikiö</i> , Miten syn- tyi suomalainen tieto- yhteiskunta	157
<i>Pasi Ihalainen</i> , Varhais- modernien kansallisten identiteettien histo- riaa kansallisesta ja vertailevasta näkökul- masta	402
<i>Marja Jalava</i> , Jumalan kuolema? – nietscheläi- set ja kollektivistinen kansallisidealismi auto- nomian ajan Suomes- sa	390
<i>Yrjö Kaukiainen</i> , Globali- saation juurilla, kuin- ka maailma kutistui?	131
<i>Matti Klinge</i> , Historia, ru- nous ja genius	8
<i>Anu Korhonen</i> , Naurun teoriat ja historiantut- kimus	169
<i>Arto Luukkanen</i> , Venäjän- tutkimuksen historiaa muualla ja meillä	180
<i>Pekka Masonen</i> , Japani vuonna nolla	302
<i>Hanna Snellman</i> , Ruot- tiin lähössä! Ruotsin- suomalaisten muutto- liike Etelä-Ruotsiin 1960–1970-luvuilla	293
<i>Heikki Ylikangas</i> , Histo- riallinen näytelmä ja historiallinen totuus	12

Tutkimuksia

<i>Susanna Fellman</i> , Kohti uljasta maailmaa –	
--	--

suomalaisen johtaja- koulutuksen kehitys	145
<i>Pauli Heikkilä</i> , Euroopan Yhdysvallat ja Suomen hallitus	376
<i>Tuomas Heikkilä</i> , Kau- punkien keskiaikaiset perustamiskertomukset. Esimerkkinä sydänkes- kiaikaiset Reims, Köln, Mainz ja Trier	348
<i>Markku Ihonen</i> , Vaike- nevat naiset. Keskus- telua naisen paikasta 1800-luvun lestadiolai- suudessa	276
<i>Maria Lähteenmäki</i> , Poh- joiset reservit. Lappi kuvina ja mielikuvina 1960–70-luvun kulttuu- rikeskusteluissa	233
<i>Mari Mäki-Petäys</i> , Alek- santeri Nevski ja venä- läisyyden aate	363
<i>Samu Niskanen</i> , Anselm Canterburylaisen nimi- tys arkkipiispaksi	354
<i>Kimmo Rentola</i> , Stalin, Mannerheim ja Suomen rauhanehdot 1944	47
<i>Helena Ruotsala</i> , Siidoista sovhooseihin. Kuolan poronhoito muutok- sessa 1800–1900-lu- vuilla	267
<i>Teemu Ryymin</i> , ”Norja- lainen vaara”. Norjan kveenipolitiikka Suo- men näkökulmasta	252
<i>Kari Tarkiainen</i> , Tor- nionlaaksolaiset, kieli- vähemmistö rajalla	245

<i>Keskustelua</i>			
<i>Sirkka Ahonen</i> , Mitä historiaa lukioon 312			
<i>Martti Häikiö</i> , Suomelle Kekkonen korvaamattomuudesta 90			
<i>Martti Häikiö</i> , Tyhjää kielipeliä 420			
<i>Marjo Kaartinen – Anu Korhonen</i> , Miesten tiede! Poliitiikka, sukupuoli ja historian tiedeyhteisö 80			
<i>Petri Karonen</i> , Turhaa teorian alas ampumista 194			
<i>Jukka Korpela</i> , Faktaluetelo, tulkinta ja spekuloiwa essee – mitä on huippuhistoria-tutkimus? 189			
<i>Jouko Lahtero, Eeva Martinoli, Kyllikki Mänikkö, Leena Puhakainen ja Maire Salmela</i> , Historian opetuksen määrästä ja laadusta koulussa 1900-luvun jälkipuoliskolla 196			
<i>Pekka Masonen</i> , Afrosentrisismi: lyhennetty oppimäärä 418			
<i>Hannu Rautkallio</i> , Juhani Suomen tutkijamoraalista... 89			
<i>Juha Sihvola</i> , Eron mies-ten historiatieteestä 86			
<i>Juha Sihvola</i> , Täsmätutkimuksesta ja kansalaiskeskustelusta 192			
<i>Juhani Suomi</i> , Rautkalliolle ja Häikiölle 195			
<i>Jyrki Vesikansa</i> , Yrityshistorian ongelmista yhä 314			
<i>Heikki Ylikangas</i> , Käsitysten eroavuudesta 194			
<i>Heikki Ylikangas</i> , Suurten historiallisten prosessien selittämisestä 87			
<i>Arvosteluja</i>			
Philippe Ariès, Georges Duby ja Holger Chartier (toim.), Omassa huoneessa. Yksityiselämän historiaa renessanssista valistukseen (<i>Jouko Nurmiainen</i>) 208		fian lohdutus (<i>Antti Ruotsala</i>) 435	
A. M. S. Boethius, Filoso-		Björn Forsén – Annette Forsén, Saksan ja Suomen salainen sukellusveneyhteistyö (<i>Aleksanteri Suvioja</i>) 104	
		Carl-Johan Gadd, Den agrara revolutionen 1700–1870. Det svenska jordbrukets historia 3 (<i>Eino Jutikkala</i>) 213	
		Visa Heinonen, Talonpoikainen etiikka ja kulutuksen henki. Kotitalousneuvonnasta kulluttajapolitiikkaan 1900-luvun Suomessa (<i>Matti Peltonen</i>) 102	
		Kai Häggman, Piispankadulta Bulevardille. Werner Söderström Osa-kehätiö 1878–1939 (<i>Tiina Kinnunen</i>) 442	
		Hämeen käräjät I. Hämeen ristiretki 750 vuotta 1999. Toim. Jukka Peltovirta (<i>Jouko Vahtola</i>) 316	
		Pekka Isaksson, Kumma kuvajainen. Rasismi rotututkimuksessa, rotuteorioiden saamelaiset ja suomalaisten antropologia (<i>Marjatta Hietala</i>) 321	
		Detlef Jena, Potemkin, Favorit und Feldmarschall Katharinas der Grossen (<i>Pertti Luntinen</i>) 448	
		Jorma Kalela, Historiantutkimus ja historia (<i>Heino Nyyssönen</i>) 199	
		Kristiina Kalleinen, ”Isänmaani onni on kuulua Venäjälle”. Vapaaherra Lars Gabriel von Haartmanin elämä (<i>Osmo Jussila</i>) 325	
		Mika Kallioinen, Kauppias, kaupunki, kruunu. Turun porvareyhitys ja talouden organisaatio varhaiskeskiajalta 1570-luvulle (<i>Jouko Vahtola</i>) 210	
		Jussi Koivuniemi, Tehtaan	
		pillin tahdissa. Nokian tehdasyhdyksunnan sosiaalinen järjestys 1870–1939 (<i>Pauli Kettunen</i>) 100	
		Jussi Kotkavirta ja Arvi Tuomi (toim.), Toivo ja luottamus epävarmuuksien maailmassa. Filosofisia ja teologisia puheenvuoroja (<i>Ilari Lindroos</i>) 440	
		Antti Kujala, Miekka ei laske leikkiä. Suomi suuressa pohjan sodassa 1700–1714 (<i>Eino Jutikkala</i>) 96	
		Kuninkaallisia, Keisarillisia, Tasavaltalaisia. Suomen valtionpäämiehet ja heidän puolisonsa (<i>Jyrki Paaskoski</i>) 72	
		Matti Lackman, Jääkäreiden tuntematon historia. Suomen vai Saksan puolesta? Jääkäriliikkeen ja jääkäripataljoona 27:n (1915–1918) synty, luonne, mielialojen vaihteluita ja sisäisiä kriisejä sekä niiden heijastuksia itsenäisen Suomen ensi vuosiin saakka (<i>Henrik Meinander</i>) 332	
		Tuomas M. S. Lehtonen ja Päivi Mehtonen (toim.), Historia. The Concept and Genres in the Middle Ages (<i>Taneli Kukkonen</i>) 437	
		Tuomas M. S. Lehtonen, Hopeamarkkojen evankeliumi. Kirjoituksia sydänkeskiajan kulttuurihistoriasta (<i>Taneli Kukkonen</i>) 437	
		Arto Luukkanen, Hajoaako Venäjä. Venäjän valtiollisuuden kehitys vuosina 862–2000 (<i>Ilmari Susiluoto</i>) 322	
		Pirjo Markkola (toim.), Gender and Vocation. Women, Religion and Social Change in the Nordic Countries, 1830–1940 (<i>Seija Jalagin</i>) 443	

Pekka Masonen, The Negroland Revisited. Discovery and Invention of the Sudanese Middle Ages (<i>Harri Siiskonen</i>)	205	lä, 1868–1887 (<i>Keijo Virtanen</i>)	446	Tartossa (<i>Anto Leikola</i>)	117
Anne Ollila (toim.), Historical Perspectives on Memory (<i>Pirjo Korkiakangas</i>)	202	Suomen hallitsijat. Kuninkaat, keisarit ja presidentit, päätoim. Päiviö Tommila (<i>Jyrki Paaskoski</i>)	72	Fellmanin suvun kirjakoelma (<i>Sophie Capdeville</i>)	339
Juha Pohjonen, Maanpetturin tie. Maanpetoksesta Suomessa vuosina 1945–1972 tuomitut (<i>Seppo Hentilä</i>)	107	Juhani Suomi, Umpeutuva latu. Urho Kekkonen 1976–1981 (<i>Seppo Hentilä</i>)	62	Historian arvo ja viehätys (<i>Aura Korppi-Tommola</i>)	113
Tuomo Polvinen, J. K. Paasikivi. Valtiomiehen elämäntyö 4. 1944–1948 (<i>Ari Uino</i>)	335	Seija Tuulentie, Meidän vähemmistömmme. Valtaväestön retoriikat saamelaiden oikeuksista käydyissä keskusteluissa (<i>Maritta Stoor</i>)	319	Muutos, politiikka ja moderni kaupunki (<i>Tanja Vahtikari</i>)	454
Johannes Remy, Higher Education and National Identity. Polish Student Activism in Russia 1832–1863 (<i>Kristiina Kalleinen</i>)	98	Matti Virtanen, Fennomanian perilliset (<i>Vesa Vares</i>)	433	Ilkka Mäntylä 21.11.1939 – 10.12.2000 (Markku Kuisma)	111
Kari Selén. Sarkatakkien maa. Suojeluskuntajärjestö ja yhteiskunta 1918–1944 (<i>Risto Alapuro</i>)	425	Heikki Ylikangas, Aikansa rikos – historiallisen kehityksen valaisijana (<i>Kimmo Katajala</i>)	92	Nimityksiä	460
Jukka Seppinen, Paasikiven aikakauteen (<i>Tuomo Polvinen</i>)	429	Ann-Catrin Östman, Mjök och jord. Om kvinnlighet, manlighet och arbete i ett österbottniskt jordbrukssamhälle ca 1870–1940 (<i>Jan Löfström</i>)	216	Oppihistorioitsijat kokoon-tuivat Meksikossa (<i>Anto Leikola</i>)	342
Rainer Smedman, Sotureista ja metsästäjistä maanviljelijöitä. Oglalat valkoisen miehen tiel-		<i>Tiedemaailma</i>		Sukupuoli antiikin kulttuurissa ja uskonnossa (<i>Julia Burman</i>)	115
		Baltian tieteenhistorian ja -filosofiankonferenssi		Juhani Suomen Umpeutuva latu vuoden 2000 historiateos (<i>Jyrki Vesikansa</i>)	118
				Uutta kaupunkivaltioiden tutkimuksesta (<i>Björn Forsen</i>)	450
				Heikki Waris tarjosi kahvit (<i>Arto Nevala</i>)	456
				Väitöksiä	458
				Yritys voi oppia historiasta (<i>Jari Ojala</i>)	220
				<i>Notes on the contents</i>	119, 224, 344, 460